

แบบรายงานการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้อนุมัติให้ นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตร วิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบผสม (Mixed Method) ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ อาคาร วช. ๑ ชั้น ๑ ห้องประชุมศาสตราจารย์ ดร.สง่า สรรพศรี สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เขตบางเขน กรุงเทพฯ โดยโครงการดังกล่าว มีค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นเงินทั้งสิ้น ๓,๙๐๐ บาท (สามพันเก้าร้อยบาทถ้วน) นั้น

บัดนี้ โครงการฝึกอบรมดังกล่าวสิ้นสุดแล้ว จึงขอเสนอรายงาน ดังนี้

๑. รายละเอียดการฝึกอบรม

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันการวิจัยมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ กฎหมาย และด้านอื่น ๆ โดยได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติมาโดยตลอด เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ และใช้เป็นกรอบทิศทางการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อเสนอการวิจัยของหน่วยงานภาครัฐที่เสนอของงบประมาณประจำปีตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) คือ “ประเทศไทยมีและใช้งานวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” รวมทั้งการสร้างและพัฒนานักวิจัยของประเทศให้สามารถทำการวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ จนทำให้เกิดผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง จึงได้มีการจัดทำโครงการฝึกอบรมด้านการวิจัยและพัฒนาในหลายรูปแบบ ซึ่งการวิจัยแบบผสมเป็นการดำเนินงานวิจัยที่มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนากระบวนการวิจัยของนักวิจัย

โดยโครงการดังกล่าวมีกำหนดการฝึกอบรม ดังต่อไปนี้

วัน-เวลา	กิจกรรม
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๙ ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน และพิธีเปิดการฝึกอบรม
๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น.	การบรรยายเรื่อง “เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบผสม” โดย รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์
๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น.	การบรรยายเรื่อง “เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบผสม” โดย รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์
วันศุกร์ที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น.	การบรรยายเรื่อง “เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบผสม” โดย รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์
๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น.	การบรรยายเรื่อง “เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบผสม” โดย รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์

๒. จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมการอบรม จำนวน ๕๕ คน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการ นักวิจัยอิสระ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติงานด้านการวิจัยจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ

๓. สรุปสาระสำคัญจากการเข้ารับการฝึกอบรม

๑. ปรัชญาพื้นฐานของการผสมระเบียบวิธีการวิจัย ได้แก่

๑) เป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ที่เริ่มต้นจากสายประชากรศาสตร์ แล้วแพร่กระจายสู่สายจิตวิทยาการศึกษา

๒) แนวคิดปฏิฐานนิยม (Positivism) ซึ่งเน้นทฤษฎีเป็นตัวตั้งและเชื่อในเรื่องความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่พิสูจน์ได้ในมิติทางสถิติ (Causal Relationships)

๓) แนวคิด การวิเคราะห์เชิงเหตุและผลที่มีปรากฏการณ์จริง (Constructionism) ซึ่งเชื่อในเรื่องเหตุผลและความสัมพันธ์ตามจริงที่ปรากฏเห็น

๒. เหตุผลของการนำวิธีการวิจัยแบบผสมผสานมาใช้

เพื่อต้องการคำตอบที่มีความชัดเจนในประเด็นคำถามวิจัยที่ยังคลุมเครือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลที่เกิดจากการตรวจสอบในเชิงปริมาณ ซึ่งค้นพบว่าบริบทของสังคมบางอย่างมีผลต่อพฤติกรรมที่สนใจศึกษา แต่ไม่สามารถหาเหตุผลที่ดีที่สุดมาอธิบายได้ จึงต้องเน้นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในเชิงลึกจนได้แหล่งที่มาของคำตอบจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยตรง (Primary Data Source) ด้วยวิธีการภายใต้การค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากผู้รู้ที่รู้จริงจากปรากฏการณ์จริงที่มาจากแหล่งต้นกำเนิดของเรื่องจริง ๆ ดังนั้น การนำวิธีการวิจัยแบบผสมมาใช้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ดีขึ้น มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด สอดคล้องและทันสมัยกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากที่สุด โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นตัวตั้งหรือเริ่มต้นในการศึกษาและค้นคว้าก่อนและตามเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งนี้ ในการวิจัยแบบผสมส่วนมากจะใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำประมาณร้อยละ ๗๐ ตามด้วยเชิงคุณภาพอีกประมาณร้อยละ ๓๐ ทำให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนมากขึ้น

๓. ความสำคัญของการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย ๕ ประการ คือ

๑) การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) การวิจัยแบบผสมสามารถตรวจสอบความสอดคล้องและยืนยันความถูกต้องกับความเป็นจริงผ่านการตรวจสอบเปรียบเทียบผลที่ได้จากการวิจัยทั้งสองรูปแบบ (เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)

๒) การสนับสนุนผลให้สมบูรณ์ (Complementary) การวิจัยผสมสามารถนำผลมาขยายความ อธิบายผลซึ่งกันและกัน ช่วยทำให้ผลการวิจัยมีความละเอียด ทำให้ผู้ใช้ผลการวิจัยเข้าใจกระจ่างแจ่มมากยิ่งขึ้นได้ เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพแสดงผลด้วยเนื้อหา ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณแสดงผลด้วยตัวเลข ดังนั้น การใช้ผลการวิจัยทั้งสองรูปแบบผสมผสานกันทำให้ผลการวิจัยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๓) การพัฒนา (Development) การวิจัยแบบผสม ทำให้นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยครั้งแรกไปช่วยในการพัฒนาวิธีวิจัยในการวิจัยต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กระบวนการวิจัย และการวัด เป็นต้น

๔) การเริ่มต้น (Initiation) การวิจัยแบบผสมทำให้นักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยค้นหาข้อสงสัย ความขัดแย้งหรือกรอบแนวคิดใหม่ ๆ ที่ได้จากการวิจัยหนึ่ง เพื่อไปตั้งเป็นคำถามการวิจัยหรือพัฒนาการวิจัยต่อ ๆ ไปได้

๕) การขยายความ (Expansion) การวิจัยแบบผสมทำให้นักวิจัยสามารถขยายขอบเขตการวิจัยได้ทั้งแนวกว้างและแนวลึก โดยผ่านกระบวนการวิจัยที่หลากหลาย

๔. รูปแบบในการผสม มี ๔ รูปแบบ คือ

- ๑) เชิงปริมาณนำแล้วตามด้วยเชิงคุณภาพ
- ๒) เชิงคุณภาพนำแล้วตามด้วยเชิงปริมาณ
- ๓) แบบขนานที่ดำเนินไปพร้อมกันทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- ๔) แบบการติดตาม วัดและประเมินผลที่มีกิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่ เช่น การวิจัยแบบดำเนินงาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือการวิจัยเชิงทดลองที่มีการติดตามทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ

๕. กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน คือ

- ๑) ระบุปัญหาการวิจัย
- ๒) กำหนดว่าควรใช้การวิจัยแบบผสมผสานหรือไม่
- ๓) เลือกรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน
- ๔) เก็บข้อมูล
- ๕) วิเคราะห์ข้อมูล
- ๖) แปรผลข้อมูล
- ๗) ตรวจสอบข้อมูล
- ๘) สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงาน

ขั้นตอนที่ ๑ ระบุปัญหาการวิจัย

ขั้นตอนแรกเหมือนการวิจัยทั่วไป ที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องระบุปัญหาการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดว่าควรใช้การวิจัยแบบผสมผสานหรือไม่

ขั้นตอนที่สองเป็นการตรวจสอบปัญหาการวิจัยนั้นว่าควรใช้การวิจัยใดเพื่อตอบปัญหา หากการวิจัยเพียงวิธีเดียว (Mono-Method) ไม่สามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ นักวิจัยพิจารณาการใช้การวิจัยแบบผสมผสานโดยอ้างอิงประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยแบบผสม

ขั้นตอนที่ ๓ เลือกรูปแบบการวิจัยแบบผสม

การเลือกรูปแบบการวิจัยแบบผสมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการเชื่อมโยงผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ระดับความสำคัญผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เวลาในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ช่วงเวลาและวิธีการผสมการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ ๔-ขั้นตอนที่ ๘ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและสรุปผล

เป็นกระบวนการดำเนินงานเป็นไปตามรูปแบบของการวิจัยที่กำหนดไว้

๔. การนำผลที่ได้จากการเข้าร่วมการฝึกอบรมมาใช้ในการปฏิบัติงาน

๑) สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการวิจัยแบบผสมมาใช้ในการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ

๒) สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านการวิจัยให้มากขึ้น

๓) สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมมาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอโครงการวิจัยที่ส่งเข้ามาขอรับทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๕. ข้อเสนอแนะ

๑) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาแก่บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยเฉพาะรูปแบบการฝึกอบรมด้านการวิจัยในเชิงลึกและเข้มข้น

๒) ควรมีการประเมินผลการฝึกอบรม/สัมมนา จากผลการปฏิบัติงานโดยการติดตามผลการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพมากขึ้น และเป็นประโยชน์แก่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๓) ควรมีการจัดฝึกอบรม/สัมมนา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับหน่วยงานวิจัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เพิ่มพูนองค์ความรู้และพัฒนาทักษะด้านการวิจัยได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ)
วิทยากรชำนาญการพิเศษ